

*Az éghajlatváltozás és a
fenntarthatóság kihívásainak,
lehetőségeinek percepciója a
magyar társadalomban*

Budapest, 2024. augusztus

Vezetői összefoglaló

- Az Eurobarometer kutatássorozat 2023-ban készült vizsgálata szerint az európaiak közül is sokan tartják az éghajlatváltozást a világot érintő legsúlyosabb problémának. Ugyanakkor a tagállamok lakossága egymástól is eltérő módon reagált az újabb gazdasági problémákra és az Európa keleti részén dúló fegyveres konfliktusra. A megváltozott prioritásoknak köszönhetően a globális felmelegedés ma is sokak által kiemelt, de harmadikként megjelenő kihívásként szerepel, Európa keleti országainak lakóit jelenleg a háború, a déli országok egy részét a gazdasági helyzet aggasztja jobban. Ebben a vizsgálatban a magyarok szintén az európai átlagnál valamivel kisebb arányban választották az éghajlatváltozást, mint súlyos kihívást, amellyel kapcsolatban a társadalmi érzékenység kimagasló a skandináv államokban, Hollandiában és Írországban.
- Az elmúlt években végzett hazai kutatásaink során – egészen 2020 márciusáig – az emberiséget érintő legsúlyosabb kihívásnak rendre az éghajlatváltozást tartották a kérdezettek. A kirobbanó koronavírus-járvány hullámai felülírták ezt a trendet, de a negyedik hullám felfutása előtt készült 2021-es felmérésünk szerint újból az éghajlatváltozást jelölte meg a legtöbb válaszadó az első helyen. Azóta újabb, nemzetközi szinten is komolynak tekinthető válság köszöntött be az ukrajnai háborúval, ami szintén befolyásolja az emberek problémaérzékelését. Ez a konfliktus meghatározó, de a 2024 nyarán végzett vizsgálatunk alapján súlyos kihívásként való érzékelése jelentősen elmarad az éghajlatváltozásétól.
- A következő generáció életminőségével kapcsolatos várakozások 2024 nyarán is kifejezetten pesszimisták. Korábbi kutatásainkhoz képest kiemelkedően magas azok aránya, akik szerint a következő generáció életminősége nagymértékben romlik majd. Az életkor alapján leginkább épp az érintettek, azaz a fiatal felnőttek pesszimizmusa kiemelkedő mértékű.
- Az globális felmelegedés tényével, annak súlyosságával, valamint az ember által játszott szereppel kapcsolatban 2024-ben is nagy az egyetértés a magyarok körében. Csak nagyon

kevesen vélik úgy, hogy az emberekre általában, illetve a saját életükre ne lenne legalább közepes vagy nagy mértékben hatással az éghajlati változás. Ebben bizonyosan szerepe van annak, hogy a globális változások minden földrészen megtapasztalható időjárási hatásai Magyarországon is erősek voltak 2024 nyarán. Az éghajlatváltozás lehetséges következményei közül a szélsőséges időjárási jelenségek aggasztják leginkább a magyarokat. Ezen túl, több említés alapján az éhínség és szegénység, valamint a tiszta ivóvíz hiánya is sokak számára fenyegető veszélyként jelenik meg.

- Legtöbben továbbra is úgy gondolják, hogy Magyarországon elsősorban a médiának, illetve a kormánynak van lehetősége arra, hogy felhívja az emberek figyelmét a klímaváltozással kapcsolatos problémákra és megoldási lehetőségekre.
- Más sorrendet látunk abban a tekintetben, hogy a kérdezettek szerint mely szereplők tesznek valóban sokat azért, hogy erre a problémára ráirányítsák a figyelmet. Ebben egyértelműen kiemelkednek és egyre erősebb pozíciót töltenek be a környezetvédelemmel foglalkozó civil szervezetek, ezután következnek a médiumok.
- A globális felmelegedéshez és a fenntarthatóság kérdéseire való viszonyulás, mint sok más téma, erősen átpolitizált Magyarországon. A kormánypárti szavazók általában véve optimistábbak, és jobbra értékelik a kormány ezzel kapcsolatos tevékenységét, az ellenzékiek pedig szinte minden fontos kérdésben határozott kritikát fogalmaznak meg.
- A korábbi vizsgálatokhoz hasonlóan a kérdezettek 2024-ben is környezettudatosabbnak tartják saját magukat, mint a környezetükben élőket, és különösképp, mint általában a magyar embereket, vagyis a magyar lakosság meghatározó részének fenntartható életmóddal kapcsolatos önképe meglehetősen pozitív. Ugyanakkor, egyre többen bizonytalanok abban, hogy mások mennyire tesznek vagy nem tesznek meg mindent az erőforrások fenntartható használatával kapcsolatban, ami jelentheti a fenntartható társadalommal kapcsolatos, tudatosabb gondolkodás erősödését.
- Az elvek szintjén a túlzott fogyasztás mérséklésében és a pazarlás csökkentésében látják a válaszadók a leghatékonyabb eszközt az éghajlatváltozás elleni küzdelemben. A hulladék csökkentése és szelektív gyűjtése, valamint az eldobható dolgok vásárlásának és a túlzott

csomagolásnak az elkerülése mind az EU egészében, mind Magyarországon a válaszadók több mint felére jellemző.

- A megújuló energiaforrások elterjesztését gondolja a többség a leghatékonyabb megoldásnak a globális felmelegedés hatásainak csökkentésére. A konkrét cselekvések között második helyen szerepel a szénhidrogén alapú energiaforrások visszaszorítása, de sokan emelik ki ebben a kérdésben is a hulladék tudatos kezelését.

A jelen kutatási megbízás célja a környezeti fenntarthatóság kérdésének alapvető összefüggéseit, a kihívások és lehetőségek, új modellek és technológiák hazai percepcióját vizsgáló tanulmányok készítése.

A tanulmányok fókuszában a magyar társadalom különböző csoportjainak tudásszintje, attitűdjei, véleménye, aktivitási potenciálja áll.

A tanulmányok célja a kiválasztott témakörök társadalmi összefüggéseinek feldolgozása, az elemzésekben a felmérési adatok feldolgozása és ismertetése mellett kitérünk az aktuális nemzetközi trendek és a témakört érintő más forrásokból elérhető tényadatok, statisztikák ismertetésére, értelmezésére.

A jelenlegi kutatás az éghajlatváltozás hatásainak, kihívásainak társadalmi percepcióját, az alkalmazkodási- és válaszstratégiákkal, intézkedésekkel kapcsolatos attitűdöket vizsgálja.

Bevezető

A globális felmelegedés elleni harc, a gazdasági és társadalmi fenntarthatóság erősítése továbbra is az emberiség egyik legfontosabb közös projektje, amelyben alapvetően közösek a különböző kontinenseken élők, illetve a jelen és a jövő generációinak érdekei. Az éghajlatváltozás ténye, és az emberiség ebben játszott szerepe ma már nem kétséges a cselekedni képes szereplők többsége számára, a teendők és azok ütemezése azonban számos stratégiai és kommunikációs kérdést vet fel.

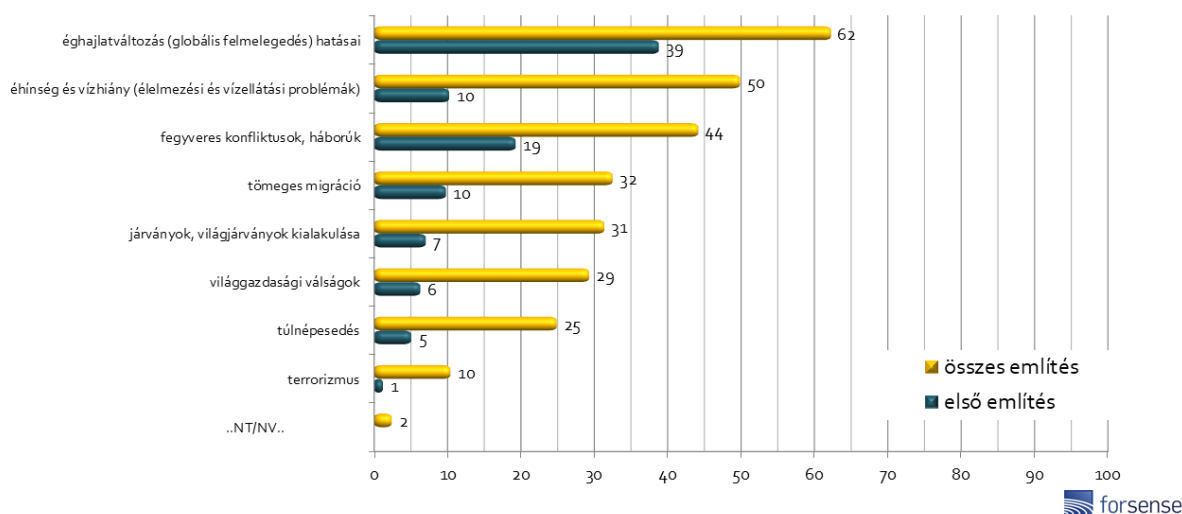
A bolygónk és környezetünk megóvásáért folytatott küzdelem, illetve a fenntarthatóság és a gazdasági növekedés gyakran ütköző érdekei miatt előttünk álló kihívások korában fontos látni, hogy a társadalom különböző érdek- és értékcsoportjai hogyan viszonyulnak ezekhez a kérdésekhez. Különösen igaz ez abban az időszakban, amikor párhuzamosan újabb és újabb kihívásokkal és hatásokkal is szembesülnek a cselekvést vállaló szereplők.

Az éghajlatváltozással és a fenntarthatóság kérdéseivel kapcsolatos attitűdök, a globális felmelegedés kihívásaira adható válaszok percepciója az elmúlt években több kutatásunknak is témája volt. A 2024 nyarán készült országos felmérésünk ezért nem csak a legfrissebb helyzetkép felvázolására ad lehetőséget, hanem a vélemények időbeli változásának nyomon követésére is. Elemzésünkben az Eurobarométer 2023 tavaszán végzett felmérése segítségével nemzetközi kontextusban is értelmezzük eredményeinket, ahol erre mód nyílik.

Az emberiség előtt álló kihívások

Az emberiség előtt álló legnagyobb kihívások közül, 2024-ben is a klímaváltozást tartják a legsúlyosabbnak a válaszolók. Az elmúlt években végzett kutatásaink eredményei alapján azonban elmondható, hogy a médiumok hírműsoraiban hangsúlyosan reprezentált hazai, illetve világpolitikai események és a személyesen megélt tapasztalatok, megismert történések egyaránt befolyásolják a vélemények alakulását.

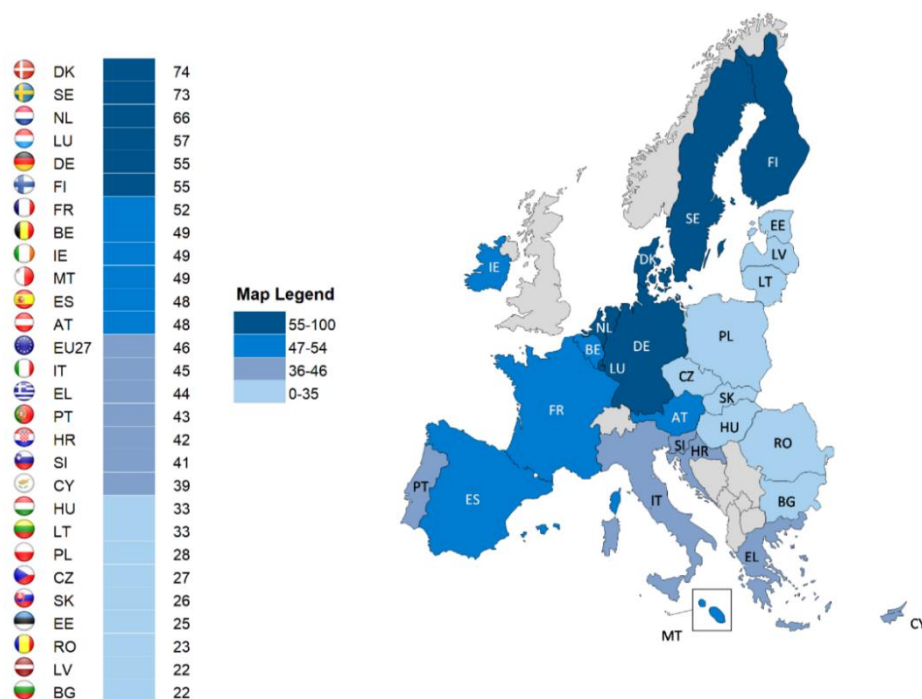
Az emberiség előtt álló legnagyobb kihívások közül ön melyiket tartja a legsúlyosabbnak? Melyik a második? A harmadik?

1. ábra Az emberiség előtt álló legnagyobb kihívások első említés és három választás alapján

A kutatásokban magyar és nemzetközi szinten is állandó és meghatározó kihívásként jelölt „élelmiszer- és vízhiány” mellett természetesen kiemelt helyen szerepel a háború, vagy a három említés alapján a válaszolók egyharmada által említett tömeges migráció problémája. Az éghajlatváltozás esetében pedig, rímelve a hírekkel és a médiumokban megjelenő véleményformálók üzeneteivel, jelentős befolyása van a véleményekre a személyes tapasztalatoknak is. A 2024-es nyári forráságot Magyarországon is mindenki szó szerint a bőrén érezhette, ezért sem meglepő, hogy a válaszolók közel 40 százaléka az éghajlatváltozást tette az első helyre, három említés alapján pedig az emberek közel kétharmada gondolja súlyos kihívásnak a globális felmelegedést.

Elemzésünk megállapításai több szempontból is összhangban van az Eurobarometer kutatássorozat hasonló vizsgálatának 2023 májusi eredményeivel. Az összesített európai adatok alapján szintén a három legfontosabb kihívás között szerepel az éghajlatváltozás problémája a „szegénység, az éhezés és az ivóvíz hiánya”, valamint a „fegyveres konfliktusok” mellett.

2. ábra Az alábbiak közül melyiket tekinti a világ egészét fenyegető legsúlyosabb problémának? A klímaváltozás említési gyakorisága országonként három említés alapján (Eurobarometer)¹

Hasonlóan a mi adatainkhoz, jelentős teret nyert a fegyveres konfliktusok említése, ami az Eurobarométer hazai részmintájában is a második helyen szerepel. Ez utóbbi témakör jól mutatja, hogy az érintettségnek mennyire jelentős szerepe van a problémaérzékenységben: szinte minden európai országban jelentősen emelkedett az említések aránya, Svédország, Lengyelország, a balti államok, Csehország és Bulgária esetében vagy már korábban is magasak voltak az értékek vagy az emelkedés volt 25 százalékpont feletti 2021-hez képest.

Az éghajlatváltozás esetében, a tapasztalatok mellett a klímatudatosság szintjének is jelentős szerepe van, ezért nem meglepő, hogy a skandináv országok, Hollandia és Írország esetében magas az első helyen említések száma. Magyarország az első említések alapján a mediterrán országok csoportjához áll közelebb a klímaváltozás tekintetében, míg a három választást figyelembe véve inkább a kelet-közép-európai államokhoz sorolható.

¹ Special Eurobarometer 538 Climate change 2023 június.
<https://europa.eu/eurobarometer/api/deliverable/download/file?deliverableId=88210> Az Eurobarometer kérdése tizenegy lehetséges problémát sorolt fel, saját kutatásunk pedig nyolcat.

Az idősoros adatok jól mutatják, hogy a koronavírus-járvány minden más problémakört felülírt, és 2020 márciusában már a kérdezettek harmada a járványokat nevezte a legnagyobb kihívásnak, három említés alapján pedig a kétharmadot is elérte azok aránya, akik szerint a jövőben komoly fenyegetést jelenthetnek a vilá járványok.

Ez a mindent felülíró hatás azonban egy-két hónap alatt elillant, és a 2021 őszén készült felmérésünkben az éghajlatváltozást már ismét a válaszolók közel egyharmada jelölte meg első helyen, míg a járványokat mindössze 16 százalékuk említette. Hasonló átrendeződéseket most is tapasztalhatunk a legsúlyosabb kihívások listáján, a tömegmédiумok által közel hozott világesemények és a személyes tapasztalatok egyaránt mozgatják a különböző társadalmi csoportok véleményét. Köszönhetően néhány társadalmi csoport erősebb érdeklődésének és félelmének, a migráció, mint meghatározó kihívás évek óta hasonló súllyal van jelen. A járványok választási gyakorisága 2020 elején látványosan növekedett, majd vissza is csökkent, 2024-ben a válaszolók mindössze 7 százaléka említette első helyen, mint a legsúlyosabb kihívást. 2016 tavaszán a „fegyveres konfliktusok és terrorizmus” említése 27 százalék volt, míg 2024-ben egy átalakított kérdés esetén is 20 százalék felett van az említések aránya, de ennek hátterében már a háború szerepel meghatározó elemként.

Ugyanakkor, ha az első helyen jelölt kihívások említési gyakoriságának változását vizsgáljuk néhány évre visszamenően, láthatjuk, hogy az éghajlatváltozás arányai folyamatosan emelkednek, és az idén nyáron érték el a legmagasabb szintet.

	2016 tavasz	2020 március	2020 április	2021 szept.	2024 nyár
járványok, vilá járványok kialakulása	4	30	22	16	7
éghajlatváltozás hatásai	16	21	22	31	39
éhínség és vízhiány	13	11	19	15	10
tömeges migráció	13	11	9	10	10
túlnépesedés	10	10	13	12	5
fegyveres konfliktusok és terrorizmus*	27	5	5	7	20

1. táblázat Az emberiség előtt álló legnagyobb kihívások közül ön melyiket tartja a legsúlyosabbnak? 2016-2024 (első említések százalékban) Forsense

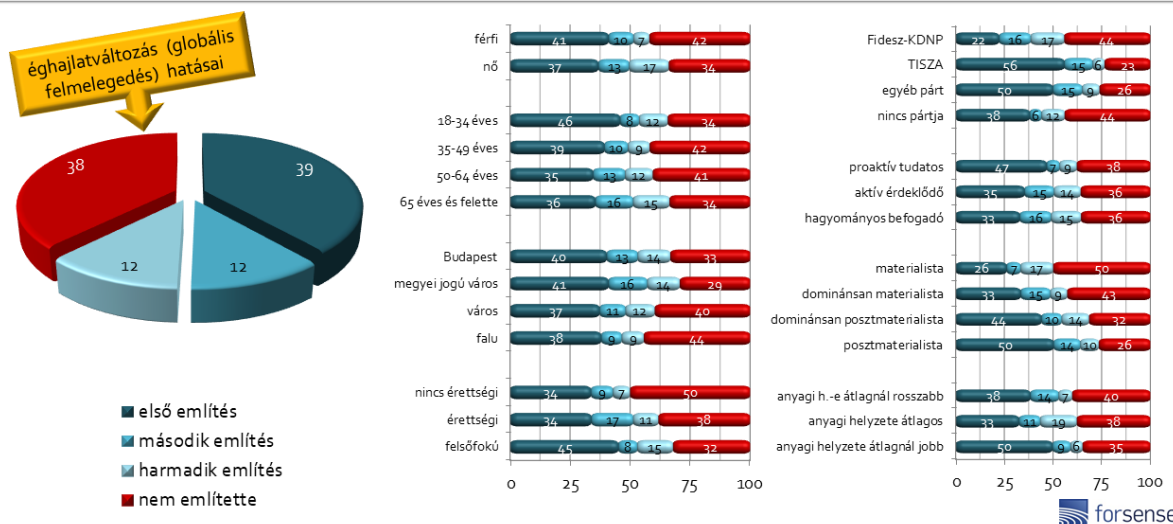
*Megj.: 2024-ben külön kategóriaként szerepelt egyrészt a fegyveres konfliktus, háború, másrészt pedig a terrorizmus

Hasonlóan korábbi vizsgálataink eredményeihez az éghajlatváltozásra, a legtöbb társadalmi csoportban a legsúlyosabb kihívásként tekintenek, de többen említették első helyen a 35 év

alattiak, a diplomások, az átlagnál jobb anyagi helyzetűek, a posztmaterialista² értékcsoportha sorolhatók és azok, akik általában fontosabbnak tartják természetünk és környezetünk védelmét.

Az emberiség előtt álló legnagyobb kihívások közül ön melyiket tartja a legsúlyosabbnak? Melyik a második? A harmadik?

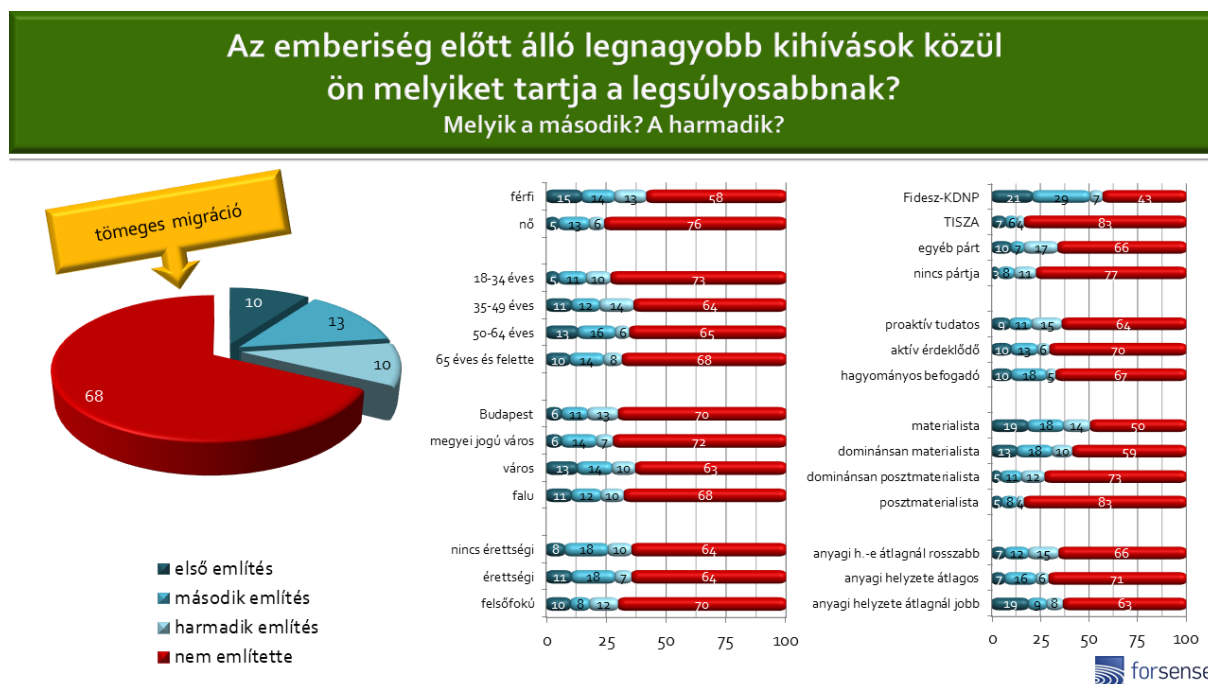
1. ábra Az éghajlatváltozás, mint az emberiség előtt álló legnagyobb kihívás választása a különböző társadalmi csoportokban

Ezek az alapvető társadalmi besorolások hasonlóan alakultak az Eurobarométer nemzetközi vizsgálatában is. A korábbi és a 2024 nyári vizsgálatunk adatai is azt mutatják, hogy a kormánypárti szavazói bázis az egyetlen meghatározó csoport, amelyben jelentősen átlag alatt van azok aránya, akik első említésre az éghajlatváltozást tartják a legnagyobb problémának.

A kormánypártiak az ideai adatfelvétel során többen említették a háborút az emberiség előtt álló legsúlyosabb kihívásként, mint az éghajlatváltozást, a 2021-es kutatásban pedig ebben a csoportban a tömeges migrációt és a terrorizmust együttesen a kérdezettek több mint harmada tartotta a legsúlyosabb kihívásnak (miközben a teljes kérdezetti körben 17 százalék

² R. Inglehart által kidolgozott értékpreferencia vagy értékindex négy kategóriába sorolja a válaszadókat, a szerint, hogy tisztán materialisták, tisztán posztmaterialisták, vagy a kettőnek valamilyen kombinációja jellemző rájuk. Az Inglehart-féle értékindex háttérben több konkrét cél fontosságának a megítélése húzódik. Arra a kérdésre, hogy mi legyen az ország célja a következő évtizedben, a felkínált négy lehetőség közül kettő reprezentálja a materiális, másik kettő pedig a posztmateriális értékeket. Minden válaszadó legfeljebb két célt jelölhetett meg, és az első választást tekinthető dominánsnak (rend megőrzése, áremelkedés elleni küzdelem, több beleszólás a kormányok döntésébe, szólásszabadság).

jelölte meg ezt a két opciót), a migrációt 2024-ben 21 százaléuk említett első, további 29 pedig második helyen.

4. ábra A tömeges migrációt jelentős kihívásnak tartók aránya a különböző társadalmi csoportokban

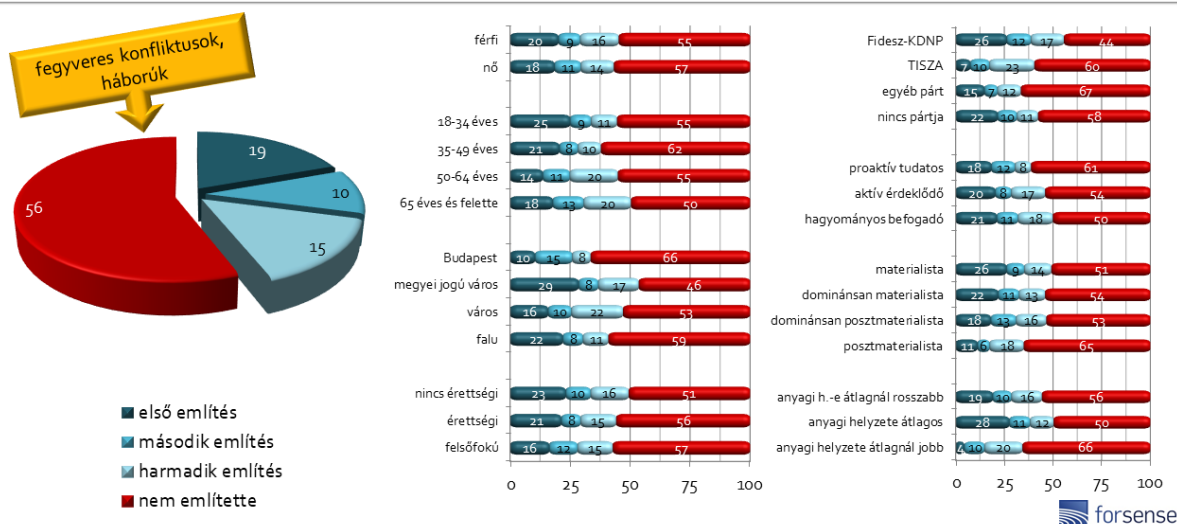
Az aktuális média és közéleti (politikai) tematika alapvetően határozza meg, hogy az emberek mit hisznek domináns társadalmi véleménynek, és így van ez az emberiség előtt álló legsúlyosabb kihívások kapcsán is. Kutatásaink eredményei is azt igazolják, hogy a közéleti-politikai agenda médiában leghatározottabban képviselt témáinak jelenléte erősen felülreprezentált a közgondolkodásban.

	a kérdezett szerint a legnagyobb kihívás	mások ezt gondolhatják legnagyobb kihívásnak	különbség
éghajlatváltozás (globális felmelegedés) hatásai	39	19	20
járványok, világjárványok kialakulása	7	9	-2
éhínség és vízhiány (élelmezési és vízellátási problémák)	10	4	6
túlnépesedés	5	2	3
tömeges migráció	10	17	-7
fegyveres konfliktusok, háborúk	19	21	-2
terrorizmus	1	3	-2
világgazdasági válságok	6	9	-3

2. táblázat Az emberiség előtt álló legnagyobb kihívások közül ön melyiket tartja a legsúlyosabbnak? És Ön szerint mások mit tartanak annak? 2024 nyár (említések százalékban) Forsense

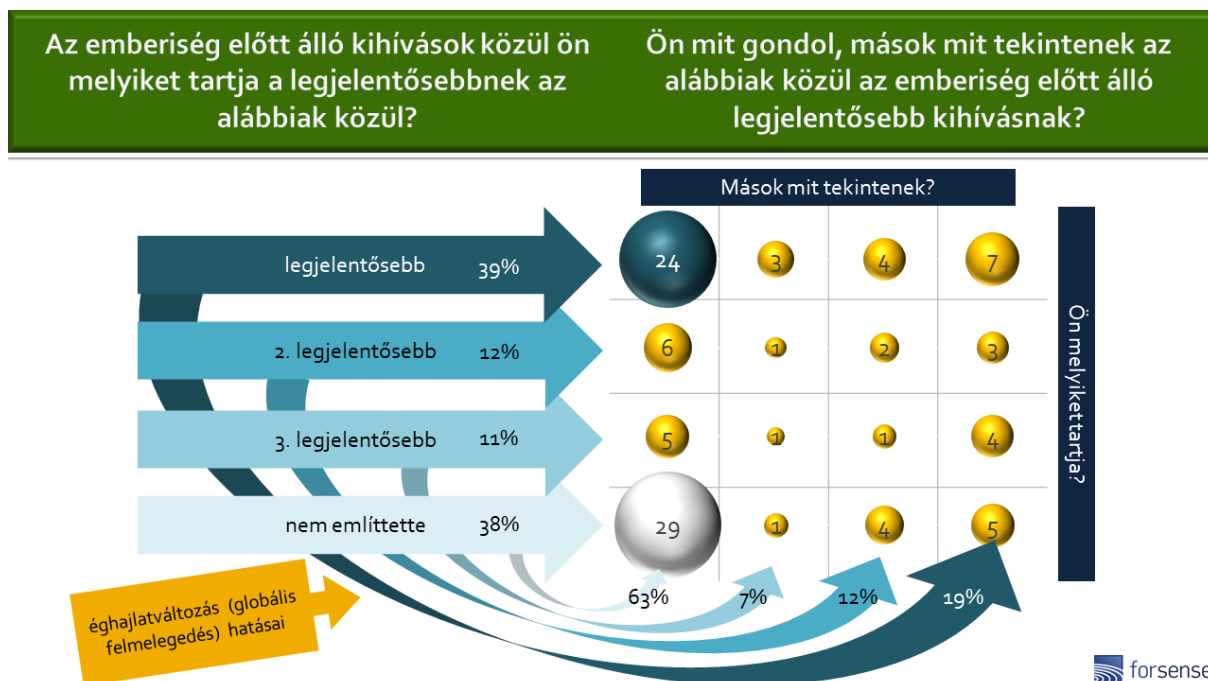
Viszonylag sokan vélik úgy, hogy mások a háborút és a migrációt gondolják a legjelentősebb kihívásnak. Ebben minden bizonnyal nagy szerepet játszik az egyes jelenségek eltérő médiareprezentációja is.

**Az emberiség előtt álló legnagyobb kihívások közül
ön melyiket tartja a legsúlyosabbnak?
Melyik a második? A harmadik?**

5. ábra Fegyveres konfliktusok és háborúk, mint jelentős kihívások mások által vélt fontossága a különböző csoportokban

A klímaváltozásról, túlnépesedésről és éhínségről, mint valóban súlyos, de távolabbinak tűnő témákról, ugyanakkor kevesebben hiszik, hogy mások is nagyon súlyos kihívásnak tartják azokat.

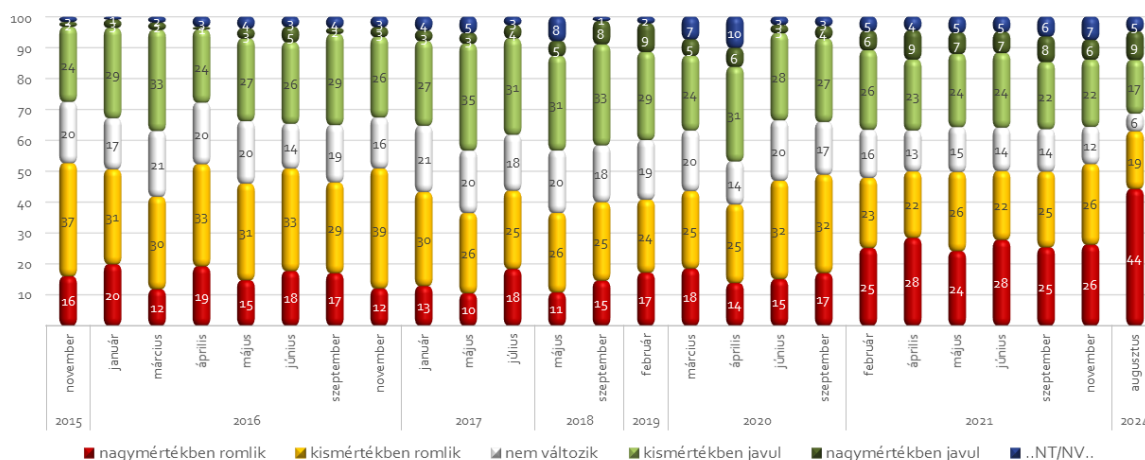

6. ábra Az éghajlatváltozás, mint kihívás jelentőségének és mások esetében vélt jelentőségének összefüggései

A jövővel kapcsolatos vélekedések és elképzelések

Az emberiség előtt álló kihívások megítélése és annak igazodása az aktuálisan kiemelkedő globális problémákhoz már mutat egy bizonytalanságot, és természetesen befolyásolja, hogy miként tekintenek az emberek a jövőre, hogyan képzelik el a következő generáció életminőségét a mostanihoz képest. A gazdasági válságok, erősödő migráció, terrorizmus, a Covid világjárvány, az Európában dúló háború és nem utolsósorban az éghajlatváltozás nyilvánvaló hatásai pesszimistává teszik az embereket, ha gyermekeik jövőjéről van szó. Ennek a pesszimizmusnak egyik megnyilvánulása, hogy a következő generáció életminőségére vonatkozó kérdésre egyre több negatív válasz érkezik a társadalom különböző csoportjaitól.

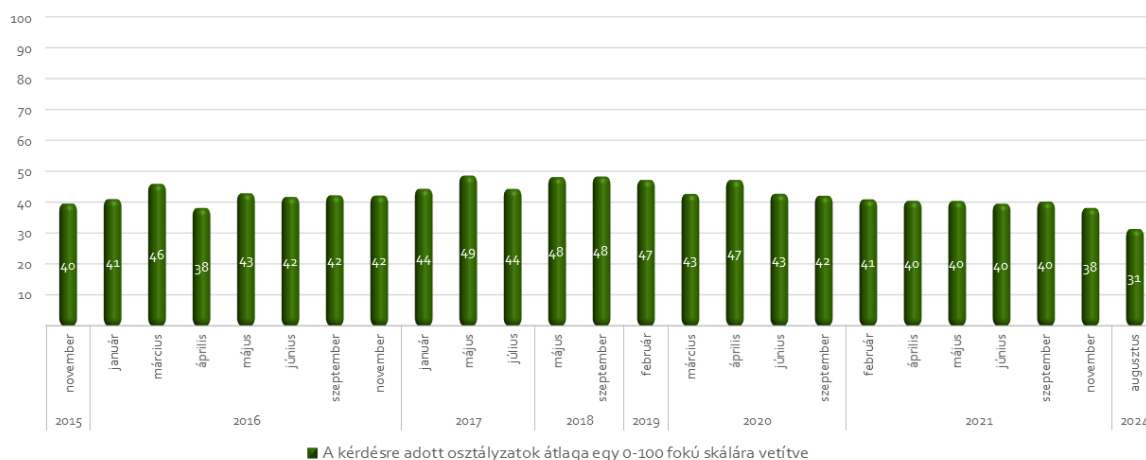
Véleménye szerint gyermekeinknek, a következő generációnak hogyan változik majd az életminősége a mostani állapothoz képest?

7. ábra A következő generáció életminőségével kapcsolatos várakozások trendje 2015-2024

A 9 évre visszanyúló idősoros adatokat vizsgálva az láthatjuk, hogy 2017 óta összességében folyamatosan növekszik azok száma, akik az életminőség romlására számítanak a jövőben. A 2024 nyári adatok alapján már 50 százalék felett van a pesszimisták aránya, azon belül is nagyon magas, 40 százalék feletti arányt képviselnek azok, akik szerint nagymértékben romlik a következő generációk életminősége. A bizakodók aránya nem éri el a 30 százalékot, amihez hasonló alacsony értéket ritkán mértünk 2015 óta.

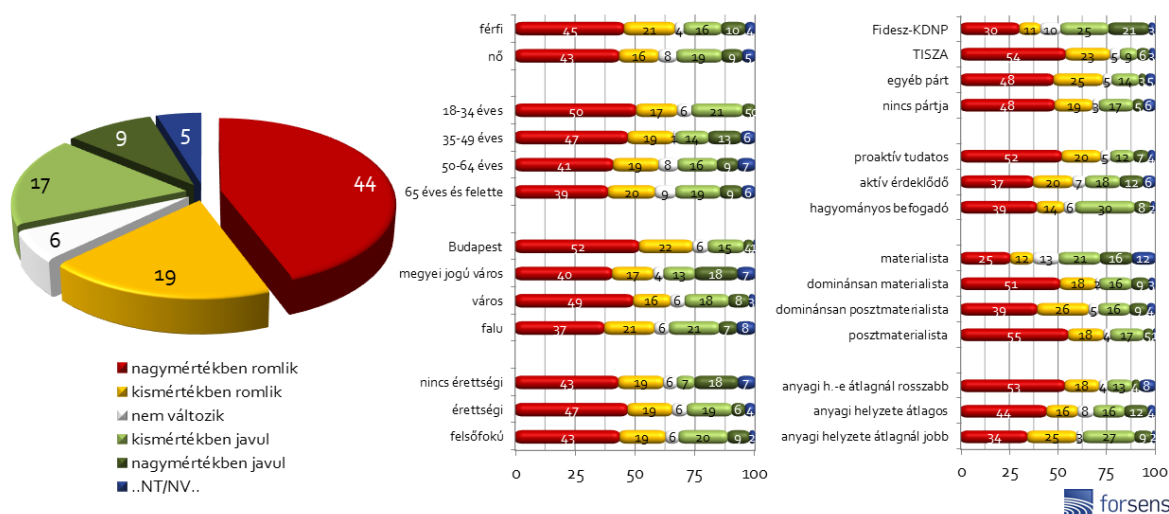
Véleménye szerint gyermekeinknek, a következő generációnak hogyan változik majd az életminősége a mostani állapothoz képest?

8. ábra A következő generáció életminőségével kapcsolatos várakozások átlagértékének trendje 2015-2024

A következő generáció életminőségére vonatkozó várakozás kapcsán a korábbiakhoz képest több társadalmi törésvonalat is mutatnak a 2024-es nyári adatok. A véleményekben tapasztalható törésvonalak kapcsán azt is elmondhatjuk, hogy azok mögött minden esetben eltérő, csoportspecifikus attitűdök és megfontolások állnak.

Véleménye szerint gyermekeinknek, a következő generációnak hogyan változik majd az életminősége a mostani állapothoz képest?

9. ábra A következő generáció életminőségével kapcsolatos várakozások a különböző társadalmi csoportokban

A korábbiakhoz hasonlóan, az életkor növekedésével párhuzamosan optimistábbak a válaszok. A 35 év alattiak esetében kiemelkedően magas, 50 százalék a nagymértékű romlásra számítók aránya, amihez más kutatások eredményei és saját adataink alapján is hozzájárul, hogy az aktuális globális válságok mellett a fiatalabbakat borúlátóbbá teszi bolygónk jövője és az éghajlatváltozás negatív következményeinek akár egy emberöltőn belül várható halmozódása.

Hasonló trendet láthatunk a médiafogyasztási³ szokások mentén. A tudatosan és széleskörben tájékozódó „proaktív tudatos” csoport, amelyben a fiatalabb korosztályok aránya is átlag feletti, borúlátóbb, míg a hagyományos hírforrásokat használó, idősebb válaszolók optimistábbak, ha a jövő generációk életminőségéről van szó.

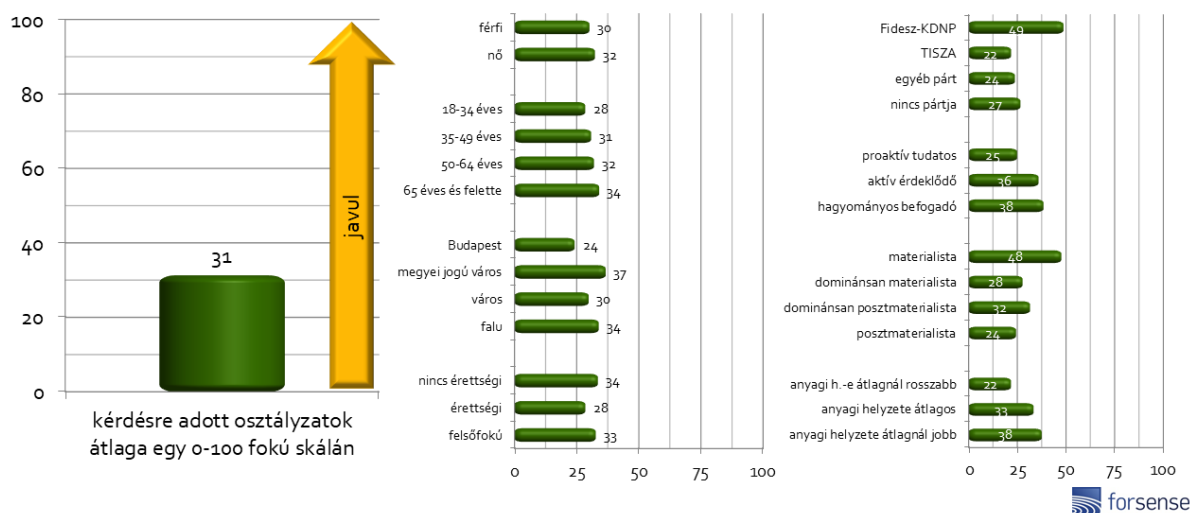
Az emberek szubjektív egzisztenciális státusza, vagyis ahogy anyagi helyzetüket megélik, szintén markánsan befolyásolja a válaszaikat. A stabilabb anyagi és társadalmi státusz a valóságban is védelmet nyújt a válságok hatásával szemben, vagyis ennek az attitűdnek is jól értelmezhető társadalmi háttere van.

A politikai preferencia szintén olyan háttérváltozó, amely méréseinkben erősen hat a jövővel kapcsolatos várakozásokra. A kormánypártiak ugyanis sokkal bizakodóbbak a következő generáció életminősége kapcsán, mint az ellenzékiek. Kizárólag ebben a csoportban vannak relatív többségben azok, akik szerint valamilyen mértékben javul gyermekeinknek, a következő generációknak az életminősége. Ezzel összefüggésben az értékpreferenciáik alapján materialistának nevezhető, vagyis a rend és az anyagi biztonság megőrzését kiemelten fontosnak tartó csoport szintén optimistább, ami első sorban annak köszönhető, hogy körükben magasabb a kormánypártok támogatóinak aránya.

---

³ A válaszadók megadták, hogy mely tájékoztató forrásokat használják elsősorban, és összesen három választ adhattak arra a kérdésre, hogy milyen hírforrásokból tájékoztódnak leggyakrabban a világ dolgairól, az őket érdeklő témákkal, hírekkel kapcsolatban. A válaszokat összevontuk: 1. A hagyományos befogadónak elnevezett csoport hagyományos médiumokat említett első helyen (tévé, rádió, nyomtatott sajtó) 2. Az aktív érdeklődők elsősorban az interneten keresnek információt, online hírportálokon tájékoztódnak., 3. A proaktív tudatos csoportba az elsődlegesen a közösségi médiát említők, aktívan használók, illetve a YouTube vagy podcast csatornákat, bloggereket követők kerültek.

Véleménye szerint gyermekeinknek, a következő generációnak hogyan változik majd az életminősége a mostani állapothoz képest?

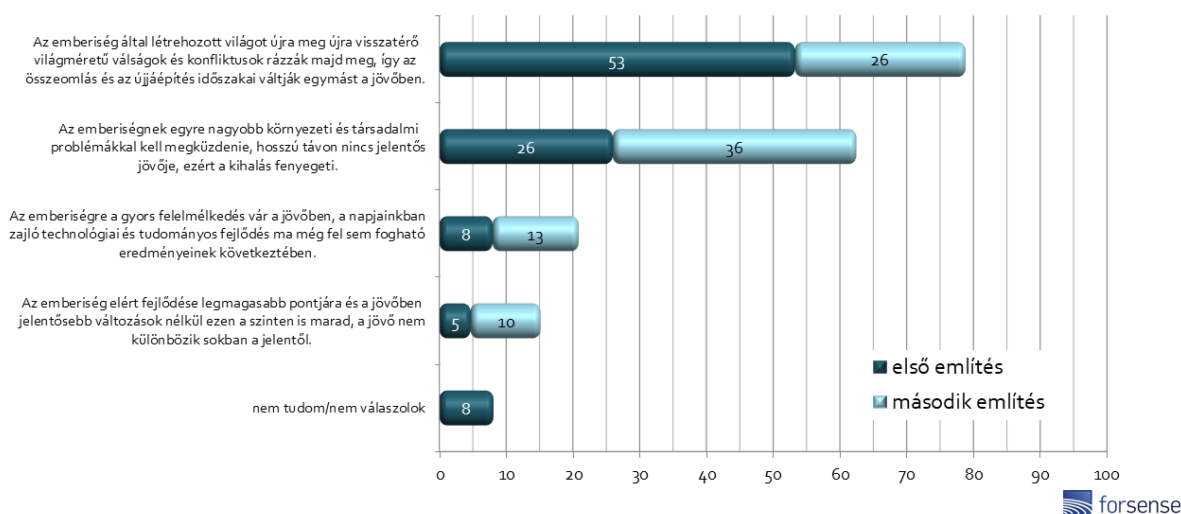

10. ábra A következő generáció életminőségével kapcsolatos várakozások átlagértékei a különböző csoportokban

Hasonlóan 2021-es vizsgálatunkhoz, valamivel több, mint a válaszolók fele gondolja úgy az emberiség jövője kapcsán, hogy a világot vissza-visszatérő válságok rázzák meg. Az egyes szocio-demográfiai csoportokba tartozók ugyan eltérő arányban jelölték meg a négy felkínált lehetőség közül ezt az opciót, de a korábbiakhoz hasonlóan minden csoportban ezt választották legtöbben. A leginkább pesszimista verziót, amely arra utal, hogy az emberiségnek hosszabb távon nincs jövője – minden negyedik kérdezett választotta. Ezzel szemben a legoptimistább scenáriót, miszerint az emberiségre gyors felemelkedés vár, korábbi vizsgálatunk 13 százalékos csoportjánál is kevesebben jelölték meg elsőként.

Ha az emberiség hosszú távú jövőjére gondol, akkor az alábbi négy forgatókönyv közül melyik megvalósulását látja a legvalószínűbbnek? Melyiket tartja a második legvalószínűbbnek?

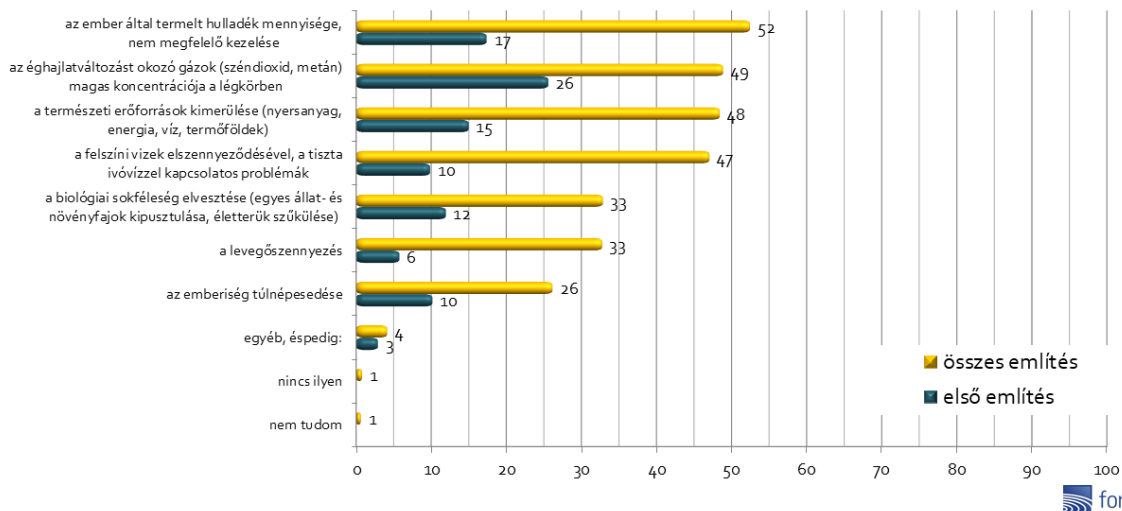
11. ábra Az emberiség jövőjével kapcsolatos alapvető forgatókönyvek választása első és második említés alapján

Az éghajlatváltozással kapcsolatos ismeretek, vélemények, attitűdök Magyarországon

A környezetet érintő problémákkal foglalkozó kérdésünkben megadott hét válaszkategória közül a globális felmelegedést okozó üvegházhatású gázok magas légköri koncentrációját választották elsőként legtöbben a legégetőbb problémák között. Három választás alapján a válaszolók fele említette ezt a kategóriát, megerősítve az éghajlatváltozáshoz köthető problémák határozott jelenlétét a közgondolkodásban.

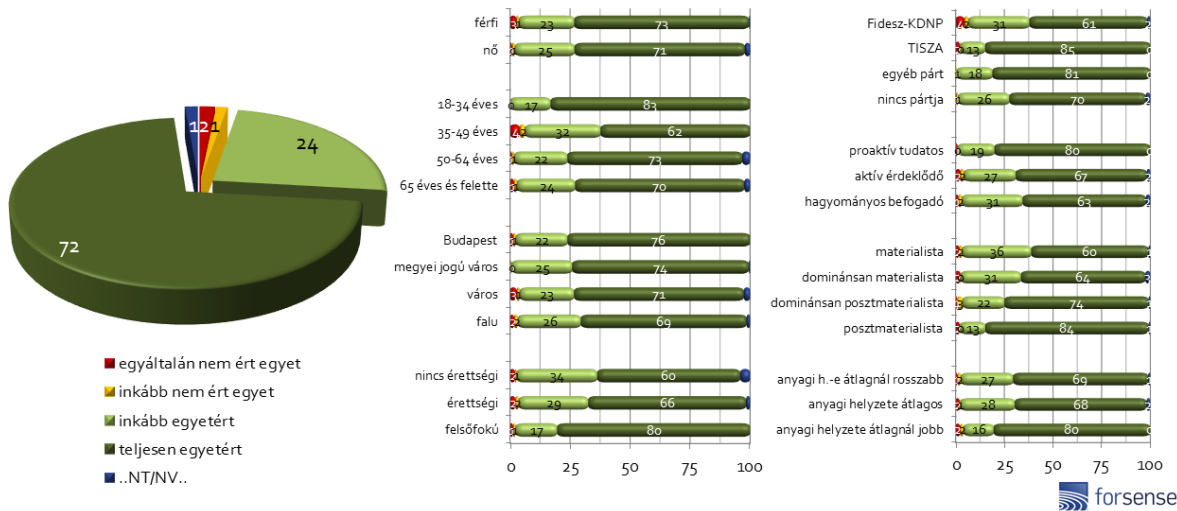
Kutatásunk adatai alapján, hasonlóan a korábbi eredményekhez, konszenzus tapasztalható az éghajlatváltozást érintő alapvető kérdésekben. A kérdezettek 72 százaléka teljesen egyetért, további 24 százaléka pedig inkább egyetért azzal a kijelentéssel, hogy az éghajlatváltozás egy napjainkban is zajló jelenség, több mint kétharmaduk teljes mértékben egyetért azzal, hogy ehhez az ember tevékenysége is nagyban hozzájárul, több mint háromnegyedük pedig komoly, illetve rendkívül komoly problémának tartja.

Mit tart a környezettel kapcsolatos legégetőbb problémának? Mit tart a másodiknak? A harmadiknak?

12. ábra A környezetet érintő legégetőbb problémák első említés és három választás alapján

Ön egyet ért-e azzal az állítással, hogy a Földünk éghajlatát érintő klímaváltozás (éghajlatváltozás) egy napjainkban is zajló jelenség?

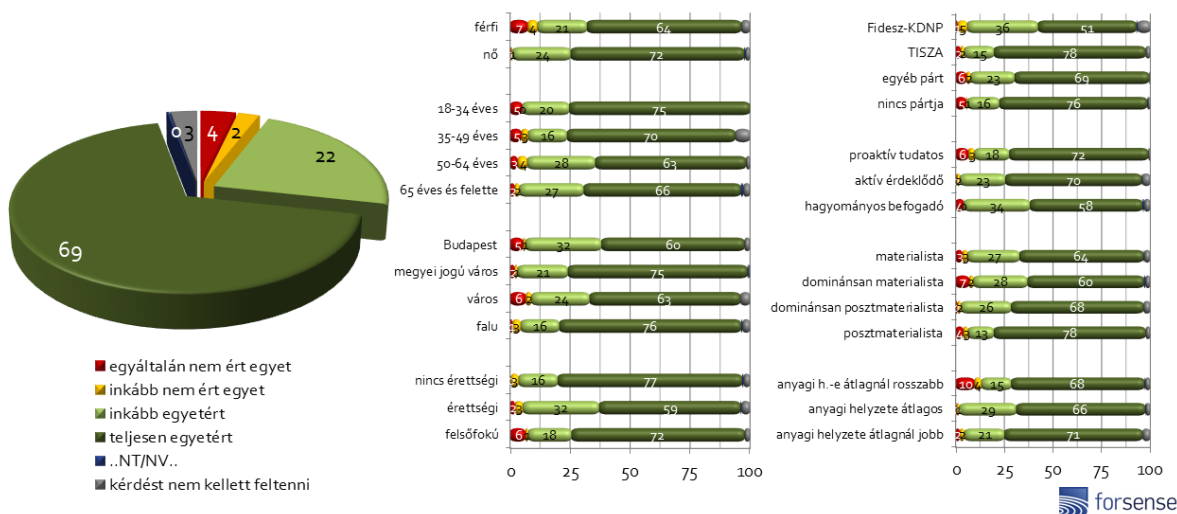

13. ábra Az éghajlatváltozást napjainkban is zajló jelenségként definiáló állítás elfogadottsága

Ezek az értékek évek óta nagyon magasak, és az egyetértők kiemelkedő aránya azt is jelzi, hogy az elmúlt években jelentkező globális vagy európai válságok és problémák sem változtattak ezen. A klímaváltozással kapcsolatos kérdések megítélését az emberek socio-demográfiai háttere sem befolyásolja szignifikáns módon, azaz a klímaváltozást szinte mindenki létező és

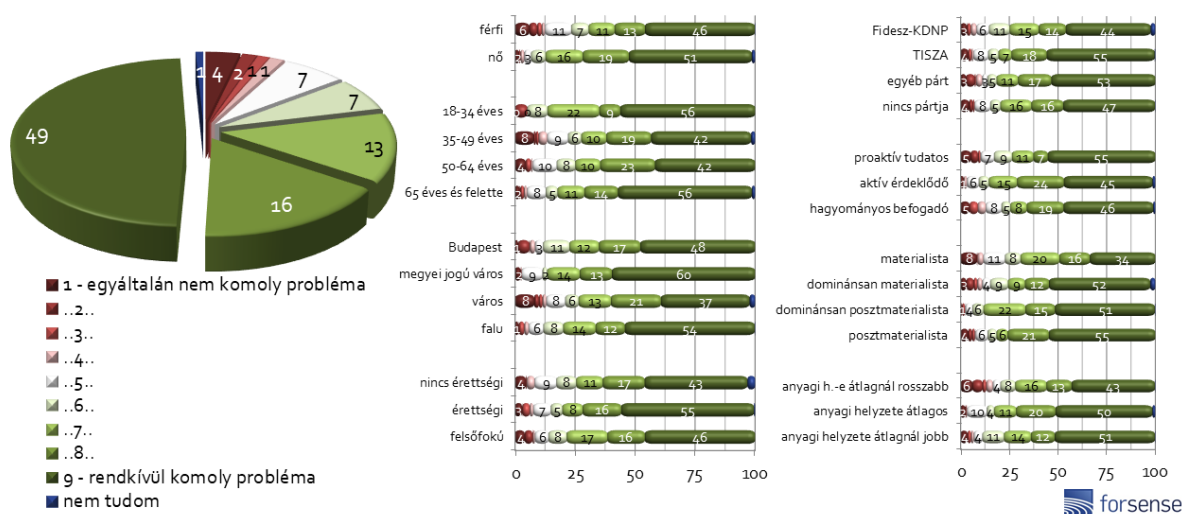
súlyos problémának tartja. A fenti kérdésekben tapasztalható konszenzusban a politikai nézetek okoznak némi törést, de a szkeptikusabb kormánypárti csoportban is többségben vannak azok, akik komoly problémának tekintik az éghajlatváltozást és az emberi tevékenység hozzájárulását is látják kialakulásában.

Ön egyet ért-e azzal az állítással, hogy a jelenleg zajló éghajlatváltozáshoz az emberi tevékenység is nagyban hozzájárul?

14. ábra Az emberi tevékenység vélt hatása az éghajlatváltozásra

Ön szerint mennyire komoly probléma jelenleg az éghajlatváltozás?

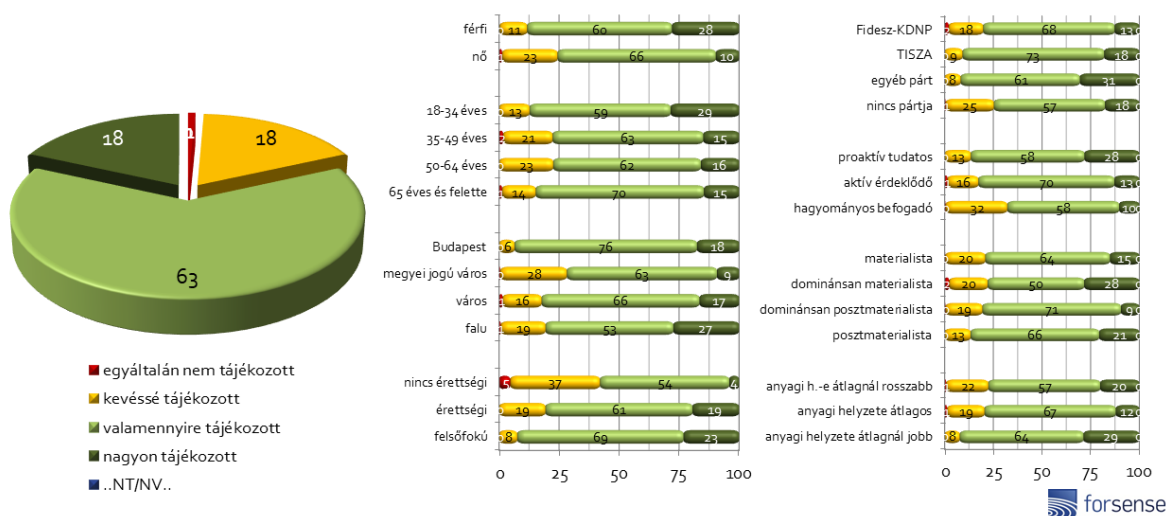

15. ábra Az éghajlatváltozás problémájának értékelése a különböző társadalmi csoportokban

A korábbi adatokkal megegyezően 2024 nyarán is a kérdezettek 22 százaléka mondta, hogy nagyon érdeklődik a klímaváltozás témája iránt, a válaszokból képzett index értéke most is 60 pont felett van. Az érték rendkívül stabil, 2016-ban 65, 2020-ban 63 pont volt, évek óta nincs jelentős elmozdulás a klímaváltozás iránti általános érdeklődésben. Nem mutatható ki jelentős különbség az egyes szocio-demográfiai csoportok érdeklődése között sem.

A kérdezettek közel kétharmada valamennyire tájékozottnak, további 8 százaléka pedig nagyon tájékozottnak tartja magát a klímaváltozással kapcsolatban, a válaszokból képzett index értéke 66 pont. E kérdés kapcsán is megállapíthatjuk, hogy a válaszok stabilitást mutatnak, az index értéke 2016-ban 62, 2020-ban 64 pont, 2021-ben 60 pont volt. A tájékozottságot befolyásolja az érdeklődés intenzitása, a klímaváltozás iránt nagyon érdeklődők körében átlagon felüli az index értéke. A szocio-demográfiai háttér, hasonlóan a korábbiakhoz, ebben az esetben sem bizonyult fontos befolyásoló tényezőnek.

Mennyire tartja magát tájékozottnak az éghajlatváltozással kapcsolatban?

16. ábra A klímaváltozással kapcsolatos tájékozottság mértéke a különböző társadalmi csoportokban

Az éghajlatváltozás hatásaival kapcsolatos vélemények és félelmek

Az idei rendkívül forró és újra időjárási rekordokat döntő nyáron az éghajlatváltozás hét lehetséges következményéből a legtöbben a szélsőséges időjárást említették első helyen és három választás alapján összesen is.

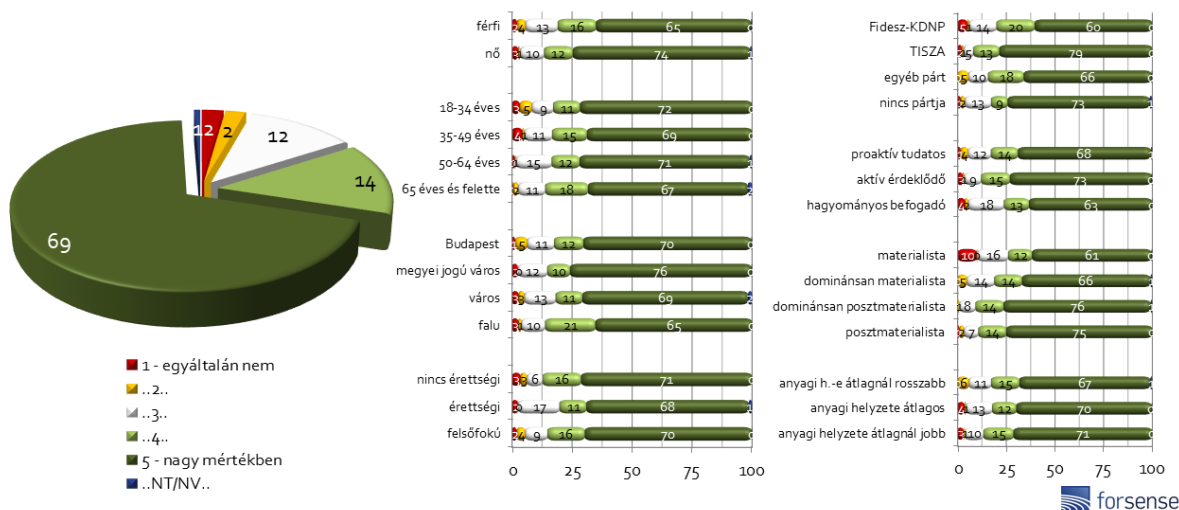

17. ábra Az éghajlatváltozás lehetséges következményeinek besorolása első említés és összes választás alapján

A 39 százalékos első említési arány továbbra is magasnak számít, a korábbi méréshez hasonlóan több, mint a következő három említett következmény összesen. A globális felmelegedés legközvetlenebbül megtapasztalható, a nemzetközi hírforrások által is megerősített és a társadalmi diskurzust is tematizáló fenyegetései kapcsán tehát elsőre nem a termőterületek pusztulása vagy a tiszta ivóvíz hiánya jut eszébe a megkérdezettek többségének. Ugyanakkor, több választási lehetőség esetén ez utóbbi problémák is felzárkóznak 50 százalékos vagy magasabb említési aránnyal. A válaszok további vizsgálatából láthatjuk azt is, hogy az emberek 2024-ben sem felejtették el a járványok megjelenésének veszélyét vagy a tömeges népvándorlás fenyegetését, de ezek most háttérbe szorultak más kihívásokhoz képest.

Az éghajlatváltozás társadalmi percepciója szempontjából kiemelt kérdés, hogy az egyén mennyire érzi magát érintettnek egy olyan jelenség hatásai által, amely kevésbé megragadható vagy kézzelfogható a mindennapi élet más akkut problémáihoz képest.

Ön szerint milyen mértékben lesz hatással az éghajlatváltozás az emberiség életére?

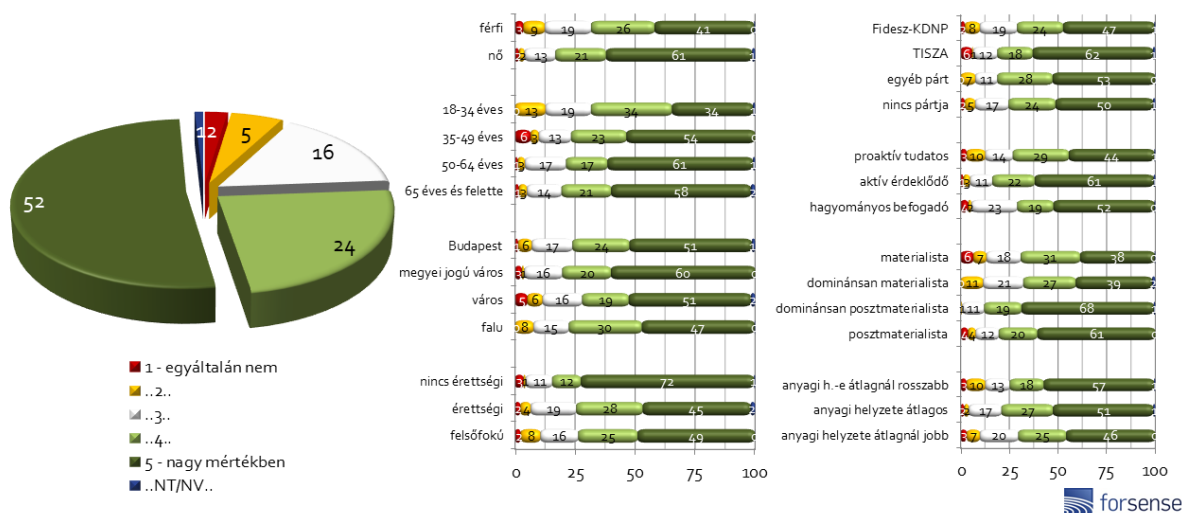
18. ábra Az éghajlatváltozás emberiség életére gyakorolt hatásának vélt mértéke a különböző társadalmi csoportokban

Egyrészt a kutatási adatok határozottan mutatják, hogy a globális felmelegedés elleni küzdelemről szóló hírek, viták és új ismeretek, a szezonálisan felerősödő extrém időjárási jelenségek mára a közgondolkodás részévé tették a problémát, amelynek következtében egyre magasabb azok száma, akik úgy érzik, hogy mind saját életükre, mind szűkebb vagy tágabb környezetükre hatással lesz az éghajlati körülmények várható változása. Másrészt, az olyan nehezebben megfogható előrejelzések, mint például a globális átlaghőmérséklet vártnál intenzívebb emelkedése vagy az óceáni áramlatok összeomlása térben és időben távoli problémának tűnnek, ezért az emberek mindig valamivel kevésbé érzik súlyosnak a következményeket magukra nézve, mint globálisan.

Ami a konkrét számokat illeti, kutatásunkban a kérdezettek több mint kétharmada szerint a klímaváltozás nagymértékben hatással lesz az emberiség életére, fele szerint pedig a magyarok életére is, már „csak” 46 százalékuk gondolja úgy, hogy a saját életére szintén nagy hatást fog gyakorolni.

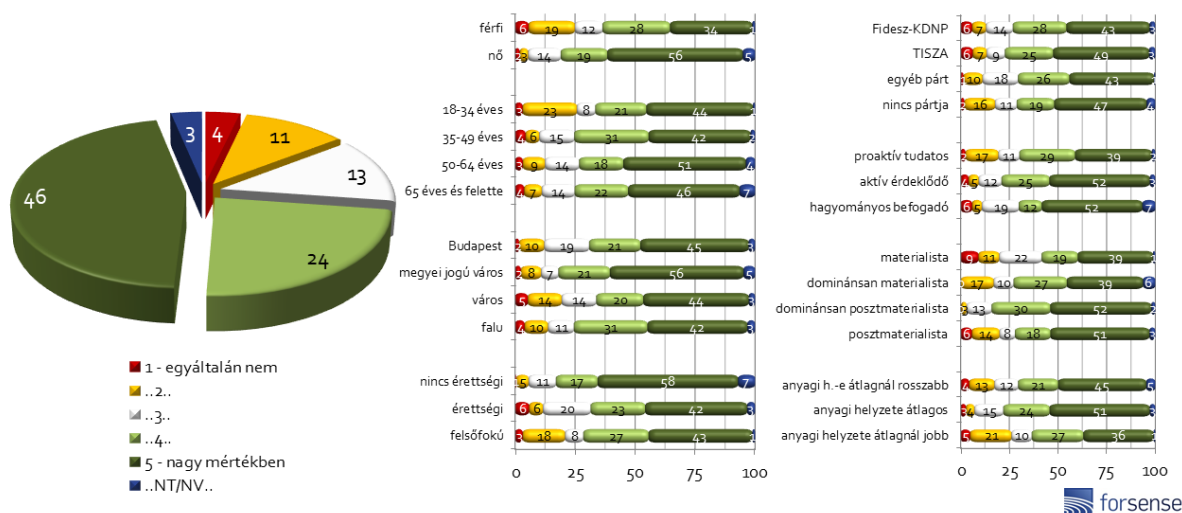
Ezek az adatok évről évre határozottabban jelzik, hogy a magyar társadalom meghatározó részében tudatosult a probléma jelenléte.

Ön szerint milyen mértékben lesz hatással az éghajlatváltozás a Magyarországon élő emberek életére?

19. ábra Az éghajlatváltozás Magyarország életére gyakorolt hatásának vélt mértéke a különböző társadalmi csoportokban

Ön szerint milyen mértékben lesz hatással az éghajlatváltozás az Ön életére?

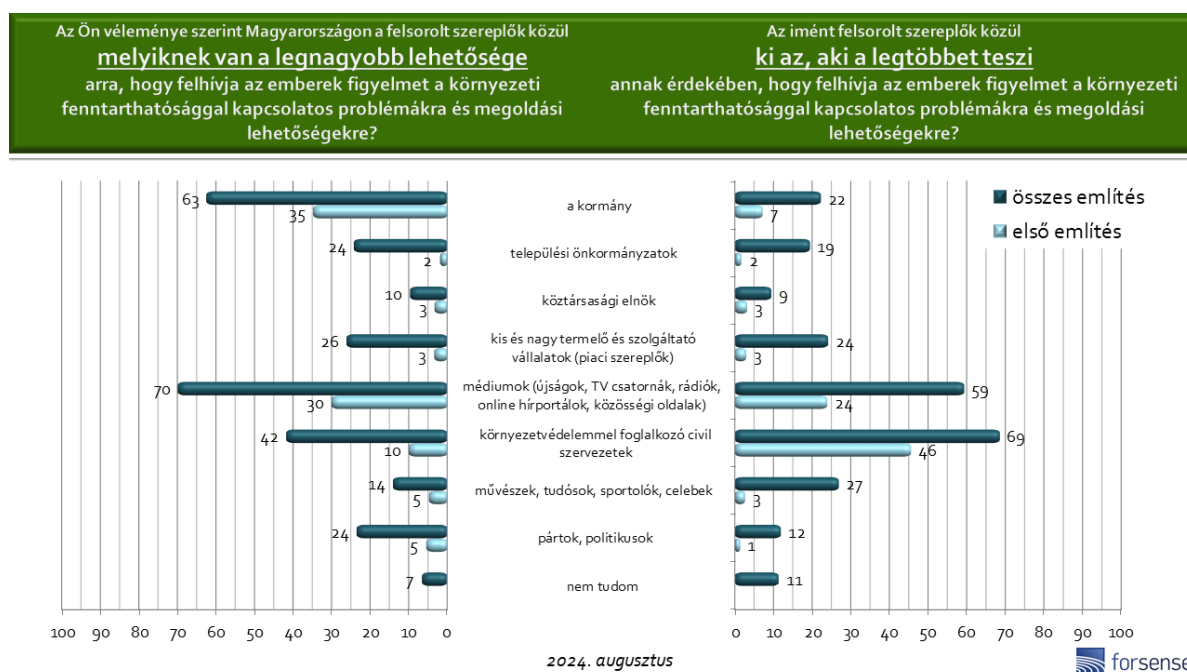

20. ábra Az éghajlatváltozás hatásának vélt mértéke a különböző társadalmi csoportokban

Intézmények, szervezetek és társadalmi szereplők tevékenységének értékelése

A kérdőívben felkínált intézmények, szervezetek és társadalmi szereplők közül első említésre a válaszolók több mint egyharmada a mindenkori kormányt jelölte meg a fenntarthatósággal kapcsolatos kommunikáció és tájékoztatás legfontosabb szereplőjeként, de a médiumok sem sokkal maradtak le ettől. Több választási lehetőség alapján is hasonló képet kapunk, a médiumokat összességében a kérdezettek több mint kétharmada jelölte, de a kormány felelősségét is hasonlóan magas arányban erősítették meg. Ekkor már 42 százalékos említéssel felzárkóznak a civil szervezetek, míg az önkormányzatokat, politikusokat és a piaci szereplőket a válaszolók mintegy negyede említette.

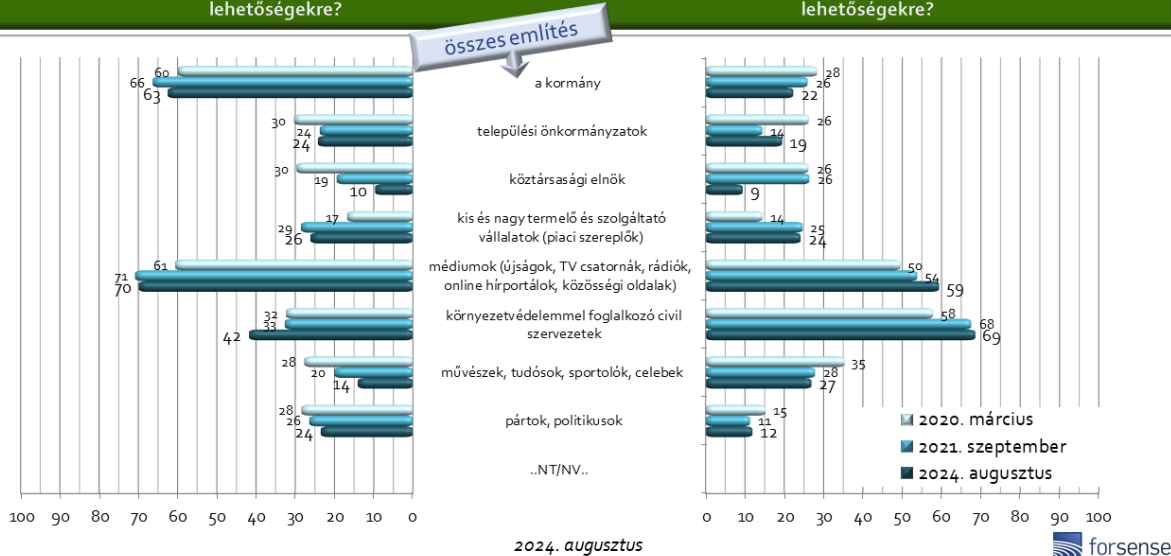
21. ábra 8 intézmény típus vélt lehetőségei és értékelése a fenntarthatósággal kapcsolatos tájékoztatás területén

Az irányok és az alapvető arányok évek óta hasonlóan alakulnak ebben a kérdésben, és abban is, hogy jelentősen megváltozik a sorrend, ha a teljesítményre kérdezzük rá, mert ebben az esetben a civil szervezetek munkáját ítélték a legjobbra a válaszolók. Vizsgálataink adatai alapján az emberek stabilan meghatározó, valamelyest erősödő szerepet tulajdonítanak a környezetvédelemmel foglalkozó civil szervezeteknek a fenntarthatóság kihívásaival kapcsolatos kommunikációban, 4 év alatt 33-ról 46 százalékra emelkedett azok aránya, akik szerint ők tesznek a legtöbbet ezen a területen.

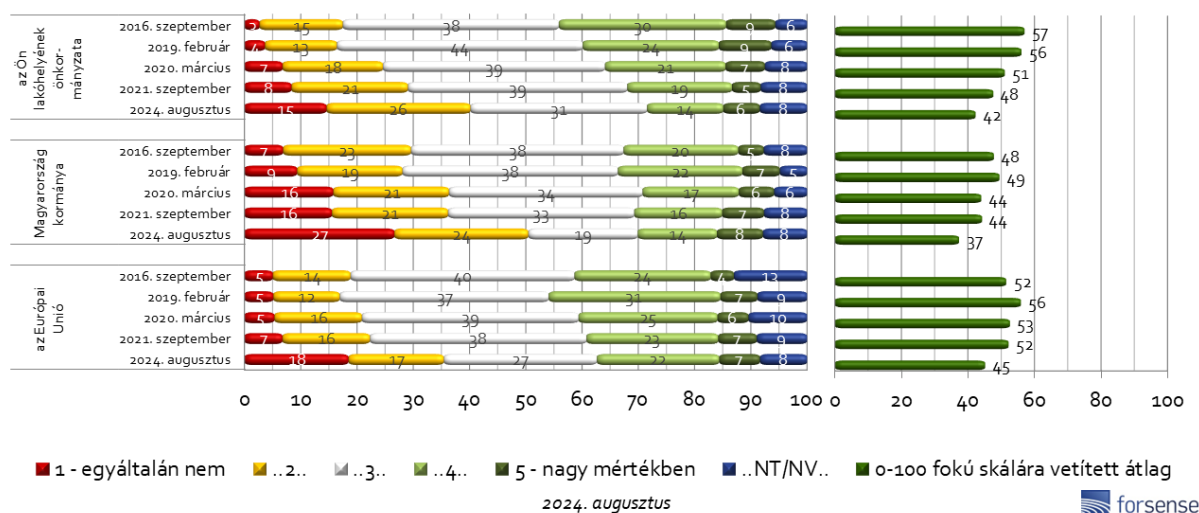
Az Ön véleménye szerint Magyarországon a felsorolt szereplők közül melyiknek van a legnagyobb lehetősége arra, hogy felhívja az emberek figyelmét a környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos problémákra és megoldási lehetőségekre?

Az ímént felsorolt szereplők közül ki az, aki a legtöbbet teszi annak érdekében, hogy felhívja az emberek figyelmét a környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos problémákra és megoldási lehetőségekre?

22. ábra 8 intézmény típus vélt lehetőségeinek és értékelésének trendje a fenntarthatósággal kapcsolatos tájékoztatás területén

... mennyire tesz/tesznek meg mindent annak érdekében, hogy fenntartható módon használja/használják és kezelje/kezeljék a természet adta erőforrásokat?

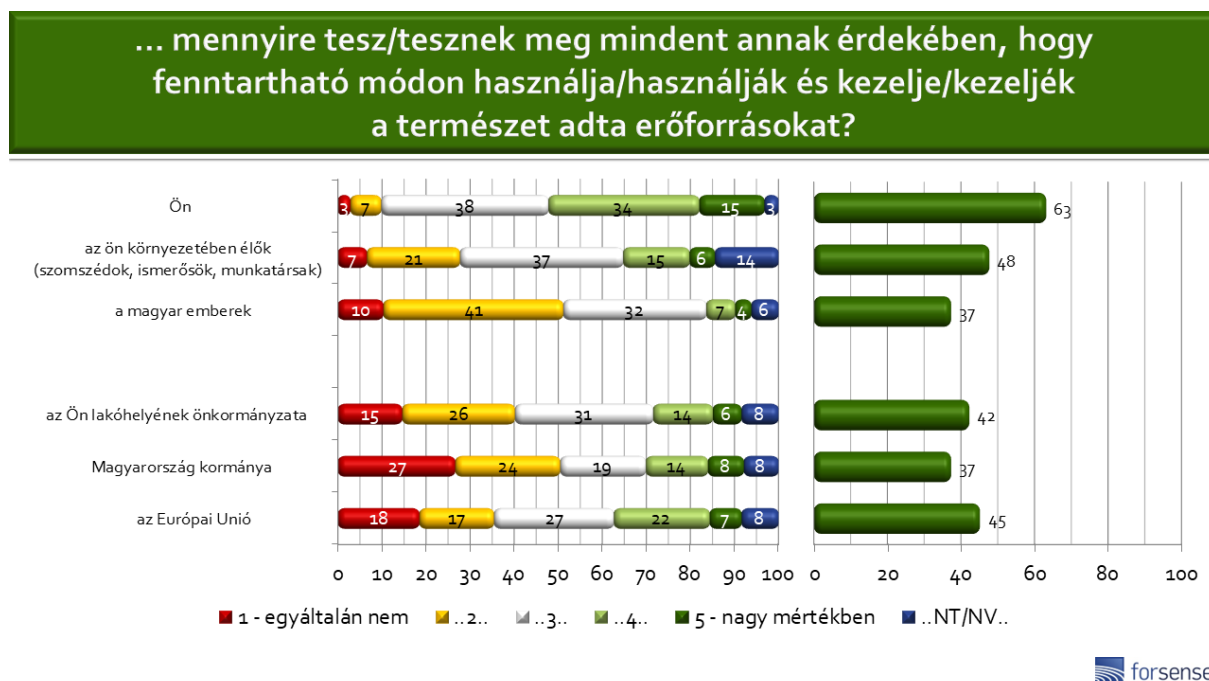
23. ábra A természeti erőforrások fenntartható használatára vonatkozó értékelések trendje különböző irányítási szinteken

A kritikus gondolkodás erősödése egyértelmű, amikor a helyi, kormányzati vagy uniós intézmények természet adta erőforrások fenntartható használata, illetve kezelése érdekében végzett tevékenységéről van szó. Minden intézményi szint esetében folyamatosan növekszik

azok aránya, akik többet várnak, ezért kutatásról-kutatásra alacsonyabbak, és már az Európai Unió esetében is 50 pont alatt vannak az átlagok 100-as skálára vetített értékeit. Ebben a körben a kormánnyal szemben a legkritikusabbak a válaszolók, a 37 pontos értékelés a legalacsonyabb 2016 óta.

Az egyén szerepe és lehetőségei az éghajlatváltozás elleni küzdelemben

Az ismeretek, tapasztalatok és félelmek beépülése a közgondolkodásba természetesen hat az emberek elvárásaira is. Az elmúlt évek adatait vizsgálva kirajzolódik egy trend, amelyben a természeti erőforrások fenntartható használatával kapcsolatban a válaszolók egyre több elmarasztaló vélemény fogalmaznak meg, legyen szó közvetlen vagy tágabb értelemben vett környezetükről vagy a fentebb tárgyalt döntési és kormányzati felelősséggel rendelkező intézményekről.

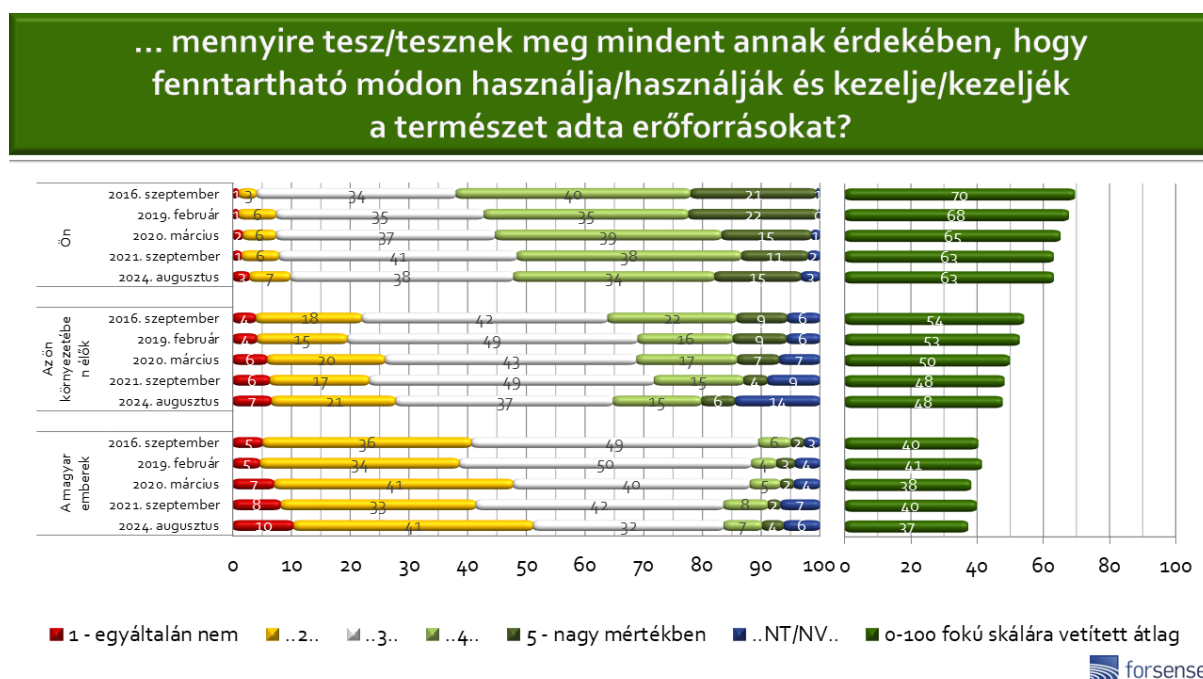

24. ábra A természeti erőforrások fenntartható használatának értékelése különböző csoportokra és intézményekre vonatkozóan

Aktuális vizsgálatunkban, hasonlóan a 2021-es adatfelvételhez a kérdezettek 50 százaléka állította, hogy mindent vagy majdnem mindent megtesz azért, hogy fenntartható módon használja és kezelje a természeti erőforrásokat. Az osztályzatokból képzett index is megegyezik a korábbival, 63 pont lett. Szintén összhangban korábbi kutatásaink

eredményeivel most is kritikusabbak a válaszolók a környezetükben élőkkel (48 pont), és ennél is szigorúbb véleményt alkotnak úgy általában a magyar emberek hozzáállásával kapcsolatban (37 pont). Ezekből az összefüggésekből az is következik, hogy a magyar lakosság meghatározó részének fenntartható életmóddal kapcsolatos önképe meglehetősen pozitív, a másokról alkotott képhez viszonyítva mindenképpen.

Közben kialakulóban van egy trend, amely szerint egyre többen kerülnek a határozott véleménynyilvánítást és inkább bizonytalanok abban, hogy mások mennyire tesznek vagy nem tesznek meg mindent az erőforrások fenntartható használatával kapcsolatban. Remélhetjük, hogy ez a tendencia jelentheti a környezeti kérdésekkel és a fenntartható társadalommal kapcsolatos tudatosabb gondolkodás erősödését.

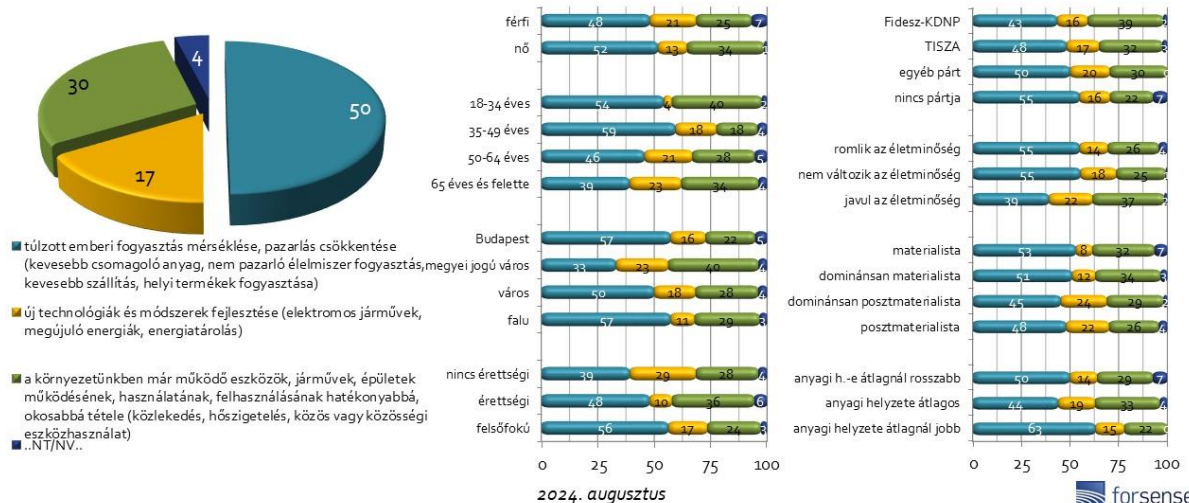

25. ábra A természeti erőforrások fenntartható használatára vonatkozó értékelések trendje a társadalom különböző szintjein

Kutatásainkban azt is vizsgáljuk, hogy melyek azok a területek, ahol az egyén lehetőségei is megragadhatók az éghajlatváltozás elleni küzdelemben és a fenntarthatóság területén. Más kutatási eredmények alapján és saját tapasztalataink szerint egyaránt fontos támpontot jelentenek a cselekvési stratégiák kialakítása során a társadalmi értékviszálások. A magyar lakosság körében a takarékoság fontos normaként jelenik meg, így nem meglepő, hogy minden második kérdezett – az általunk megadott három opció vonatkozásában a legtöbben

– úgy gondolja, hogy a túlzott emberi fogyasztás mérséklése, a pazarlás csökkentése a leghatékonyabb eszköz, ha a klímaváltozás elleni küzdelemről és egy fenntarthatóbb társadalom eléréséről beszélünk.

Most három szempontot fogok mondani.
Kérem, válassza ki a legfontosabbat a klímaváltozás elleni küzdelem, illetve a fenntarthatóság szempontjából.

26. ábra Három alapvető megoldási lehetőség választása az éghajlatváltozás elleni küzdelem szempontjából a különböző csoportokban

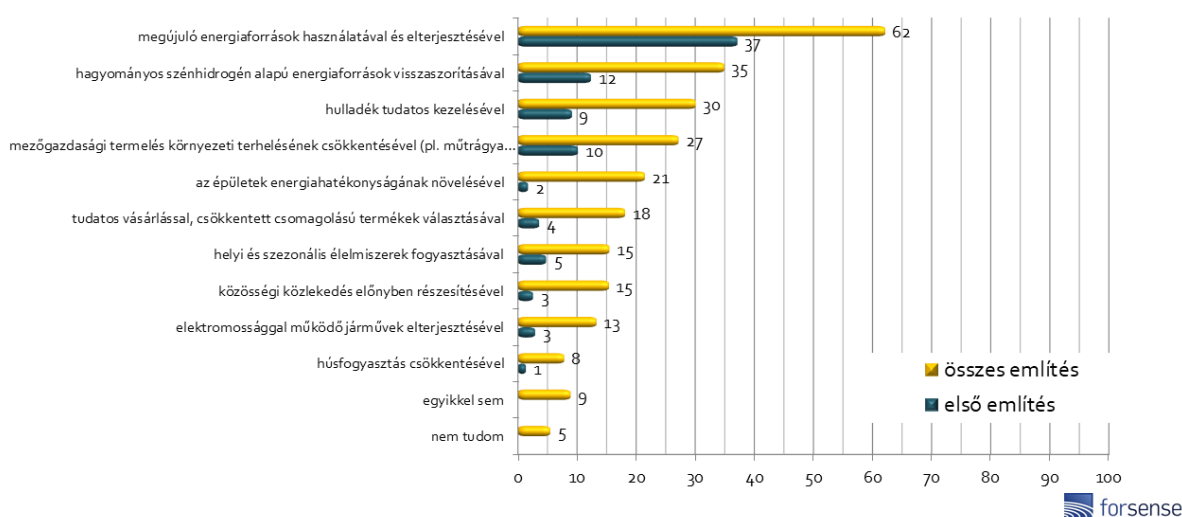
Ebben a kérdésben, legalábbis az elvek szintjén erős konszenzus tapasztalható. Külön érdekes, hogy a fiatalabb korosztályok és a diplomások körében átlag felett vannak azok, akik ezt az opciót választották. Minden bizonnyal az elmúlt időszak politikai vitáinak és intenzív társadalmi diszkurzusának is köszönhető, hogy 2021-hez képest visszaszorult, 26-ról 17 százalékra csökkent és a harmadik helyre esett vissza azok aránya, akik az innovatív technológiák fejlesztésében, köztük az e-mobilitás, az energiatárolás újításaiban látják a megoldást. 2024-ben ugyanakkor viszonylag sokan, a kérdezettek közel harmada gondolja úgy, hogy a meglévő eszközök hatékonyságának fejlesztésével, jobb kihasználásával lehet elérni a legjobb eredményeket. Figyelemreméltó, hogy vizsgálatunk eredményei szerint pont a 35 év alattiak körében emelkedett meg a legjobban azok aránya, akik az új technológiákkal szemben a hatékonyság növelését a közös és közösségi eszközök, megoldások alkalmazásában látják.

Az általános elveken túl konkrét cselekvési lehetőségekre is rendszeresen rákérdeztünk a fenntarthatóság területén. Az elmúlt években, így a 2024 nyári kutatás alkalmával is a

megújuló energiaforrások használatát látják az emberek a legjelentősebb kitörési pontnak a fenntarthatóság területén, elsőre és három választás alapján is magasan ezt az alternatívát jelölték legtöbben. A megújulók közel kétharmados választását tovább erősíti, hogy a szénhidrogén alapú energiaforrások visszaszorítása jelenik meg második legtöbbet választott opcióként. Harmadikként a tudatosabb hulladékgazdálkodás terén látják a legtöbb lehetőséget a válaszadók. Itt újra megjelenik a fogyasztás mérséklésének és a pazarlás csökkentésének korábban már hangsúlyozott elve, akár a hulladékhasznosításról vagy az eldobható csomagolások visszaszorításáról van szó.

Az alább felsorolt lehetőségek közül ön szerint melyikkel lehet a legjobban csökkenteni az éghajlatváltozás hatásait?

Melyikkel lehet a második legjobban? A harmadik legjobban?

27. ábra Az éghajlatváltozás hatásainak mérséklését szolgáló alternatívák preferencia sorrendje első említés és három választás alapján

Az Eurobarometer 2011 óta kérdezett hasonló tematikájú kérdésében a 2023-as adatok igazodnak a korábbi trendekhez és saját vizsgálatunk eredményeihez is. A kérdés fókuszában az áll, hogy egyéni szinten milyen konkrét cselekedetek jellemzőek a válaszadóra. A vizsgálat alapján rendre kidomborodik, hogy a környezet- és klímatudatos viselkedések közül a hulladék tudatos kezelésével és a takarékossgal – jelen esetben az eldobható termékek vásárlásának elkerülésével – tesznek a legtöbbet az éghajlatváltozás ellen az emberek. Ez az a két lehetőség, a hulladék csökkentése és szelektív gyűjtése, valamint az eldobható dolgok vásárlásának és a túlzott csomagolásnak a kerülése, ami mind az EU egészében, mind Magyarországon a válaszadók többsége megoldásként jelöl meg.